

ЦЪРКОВЕН ВЕСТНИК

ОРГАН НА БЪЛГАРСКАТА ПРАВОСЛАВНА ЦЪРКВА
СЕДМИЧНИК ЗА РЕЛИГИОЗНА И ЦЪРКОВНО-ОБЩЕСТВЕНА ПРОСВЕТА

КЪМ ШИРОКО ПОДВИЖНИЧЕСТВО!

Ето сега благоприятно време, ето
сега ден на спасение!

2. Кор. 6:2.

По начало, по Божи замисъл и по Божие назначение, всяко време е благоприятно за духовно подвижничество. Също така през всеки ден може да стане пробуждане на грешна душа от греховния ѝ сън и да се отворят за нея дивните чертози на спасението. Но по немара и безгрижие или по робство на греха и упорито отхвърляне на Божия призив и противене на Божията просвещаваща и спасяваща благодат всяко време може да стане неблагоприятно за нас и всеки ден може да ни донесе погибел. Поради това Бог чрез гласа на св. Православна църква винаги ни призовава да стоим на будна духовна стража и непрестанно да се подвизаваме в евангелските добродетели. Всеки християнин е призован към духовно подвижничество и целият му живот трябва да бъде изпълнен с подвизи на вяра, надежда и любов. Подвизавайте се — призовава Господ Исус Христос не единици избраници, а всички люде — да влезете през тесните врата, защото широки са вратата и просторен е пътят, който води към погибел, и тесни са вратата и стеснен е пътят, който води в живота (Лук. 13:24; Мат. 7:13—14)!

Съобразявайки се с психофизичната природа на човека — с нейния ритмичен живот, в който се редуват моменти на напрегнатост и отпуснатост, на труд и отмора — св. Православна църква постъпва напълно педагогично, като е определила някои специални времена за широко и усърдно духовно подвижничество. Към тези времена принадлежи на първо място периодът на Великия пост.

Като грижовна майка и велика възпитателка на човечеството по пътя на нравственото усъвършенстване и на спасението св. Православна църква ни приканва през Великия пост към строго и по-продължително въздържание, за да може душата ни да се съсредоточи в себе си, да пролее сълзи на сърдечно покаяние, да се очисти от греховете си и да напредва безпрепятствено във всеки добродетелен подвиг. При това св. Православна църква е отредила за времето на Великия пост такива богослужебни чинопоследования и така ги е подредила, че те и със съдържанието си, и с формата си, и с изразните си средства постепенно, методично и с лекота да издигат човешката душа по лествицата на нравственото усъвършенстване и на богоуподобяването. Който се довери на св. Православна църква и върви твърдо и неотклонно по сочения от

нея път, той с всяка своя стъпка напред по него чрез непосредствен личен опит ще се убеждава, че този път е прав и че вървежът по него го изпълва с все по-голямо задоволство от своите подвижнически успехи и постижения. Той — подобно на Господа Исуса Христа — „с доволство ще гледа подвига на душата си“ (Ис. 53:11).

Християнският пост е цялостна психофизическа устременост на човека към висшите сфери на духовния живот и непрекъснато нравствено подвижничество. И най-строго въздържание, и най-големите ограничения и лишения при задоволяването на естествените телесни потребности, ще останат безполезни и безсмислени, ако не бъдат вдъхновявани от възвишените нравствени принципи на Христовото учение и ако не служат като помощно средство за тяхното осъществяване в живота. Християнският пост не е самоцелност и самоцел; той не е пост заради самия пост. Християнският пост е изпитано през вековете средство, за да бъде улеснена човешката душа в нейния подвиг на вярата и любовта.

Пред нас вече се разтварят дверите на св. четиридесетница и ни се предлага благоприятно време за най-широко и усърдно духовно подвижничество. Да не се бавим да го оползотворим, като цялостно се включим в богослужебния живот на Православната църква. Нека не забравяме, че Нам е подвластно само настоящето: да не пропускаме нито един миг от него; чрез нашата активност и чрез нашето подвижничество в изграждане народното благополучие, в укрепване международния мир и в религиозно-нравствено усъвършенстване да вграждаме всички мигове от нашето настояще във вечността. Миналото окончателно вече се е изтръгнало от нашата власт; то е невъзвратимо. Само чрез сълзите на покаянието и благодатта на изповедта ние можем да заличим гибелните сетнини на миналото върху вечната ни участ. Бъдещето пък ни е неизвестно и всеки миг може да се затворят за нас вратите към него. Затова да не отлагаме за утре покаянието и подвига, които днес можем да извършим. Св. ап. Павел ни напомня: сега е благоприятно време, сега е ден на спасение! Да използваме това време, като се подвизаваме „с добър подвиг“ (1 Тим. 6:12), за да се надяваме и ние да бъдем удостени с „венеца на правдата“ (2 Тим. 4:7).

Д-р Ив. Г. Панчовски

Марин Дринов като историк на Българската църква

(По случай 50 години от смъртта му)

Българското национално възраждане през втората половина на XVIII в. се свързва обикновено с появата на Паисиевата „Славянобългарска история“ в 1762. Дейците на нашето Възраждане използват историческите повествования върху миналото на българския народ като мощно средство за пробуждане и утвърждаване на народното самосъзнание у своите сънародници. Разбира се, те стоят твърде далече от строго научното схващане на историческата наука. Научното изследване на българското минало бе подето едва през втората половина на XIX в. в трудовете на родоначалника на българската научна историография — Марин Дринов.

Роден в будното и бунтовно Панагюрище на 20 октомври 1838, Марин Дринов прекарал детските и юношеските години в родния си град. Негов другар от тези години бил Нешо Бончев, който по-късно се издига като виден наш книжовник и критик. Първоначално двамата младежи се учили при познатия наш възрожденец Йордан Ненов, който наскоро съзрял добрите заложби на своите даровити ученици и ги направил помощници при обучението. Когато в 1855 Ненов напуснал Панагюрище, двамата 16—17-годишни младежи, с още недовършено образование, били натоварени от своите съграждани да водят учителска работа. По подтикване на Васил Чолаков, те се заели да събират народни песни. В 1858 в Панагюрище пристигнал Найдено Геров. По негово внушение било решено Дринов и Бончев да бъдат изпратени да продължат учението си в Русия. На 1 септември 1858 те били изпратени тържествено и след едномесечно пътуване се озовали в Киев. Две години и половина Дринов се учил в Киевската духовна семинария, а през март 1861 заминал заедно с Бончев за Москва и се записал в Университета. В древната руска столица по това време пребивали някои от най-бележитите представители на българската интелигенция, като Райко Жинзифов, Л. Каравелов, К. Миладинов, В. Попович и др. В Университета Дринов учел при видните руски учени О. М. Бодянский, Т. И. Буслаев, А. Л. Погодин, С. М. Соловьев, Н. С. Тихонравов и др. С радост той си спомня по-късно за своите студентски години. „Ще кажа само това — пише след време Дринов — че това бяха и за Бончева и за мене златните години на нашата младост“. Именно през тези години той се оформил като учен и определил научните си интереси. През пролетта 1865 Дринов завършил университетското си образование с титла кандидат по историко-филологическите науки. Осем години по-късно той бил избран за доцент при катедрата по славяноведение в Харковския университет. С този университет е свързана цялата по-нататъшна научна и преподавателска дейност на М. Дринов. Той завършва живота си, на 28 февруари 1906, като титуляр на катедрата по славяноведение в Харковския университет.

Научната и книжовната дейност на М. Дринов е твърде богата и разнообразна. По широтата на своите научни занимания той почти няма равен на себе си в цялото по-късно развитие на българската наука. Ако и откъснат от България и свързан повече с руския научен и книжовен живот, той остава до края на дните си дълбоко привързан към своята родна страна. Неговите главни научни интереси са насочени към проучването на миналото на българския народ. Той изследва обаче историята на своя народ в най-жива връзка с общославянската история, както и с историята на другите съседни народи — главно византийци и сърби. Наред с това той борави с въпроси из областта на езикознанието. Част от неговите трудове са посветени на изучаването на проблеми от етнографски характер. Чрез всичко това М. Дринов се явява за нас истински основоположник не само на новата българска историография, но също и на нашата славистика и на българската народоука. За Дринов българският народ живее както в своето историческо минало, така и в своя език и бит. За своите съвременници и за нас Дринов обаче е нещо повече от обикновен сух и затворен учен: той е също и човек на делото, и в тази област сетнините от неговата дейност се чувствуват и до днес. Така, бележитият български учен, който стои на прага между епохата на нашето робство и следосвобожденския период от близкото ни минало, е свързал името си с някои от най-важните културни учреждения у нас. Той е един от учредителите на Българското книжовно дружество, от което по-късно изниква днешната Българска академия на науките. Нему се пада в значителен дял заслугата за създаването и организирането на Българската народна библиотека като хранилище на нашите книжовни богатства. Завърнал се в родината си непосредствено след Освобождението, М. Дринов участва в уредбата на младата българска държава — за организирането на нашето учебно дело, за уреждането на българските финанси и изобщо на целия държавен живот.

Твърде важно място в научното дело на Марин Дринов заема историята на Българската църква. Още в началото на своята научна дейност, именно в 1869, той ни дава един „Исторически преглед на Българската църква от самото ѝ начало и до днес“. Като споменува в увода си за съществуващите до онова време изследвания във връзка с историята на Българската църква, Дринов признава, че предишните изследвачи „са се допирали току до твърде малко от историческите съдби на нашата църква, повечето от които и досега са оставали или съвсем непокътнати, или пък са разглеждани твърде повърхностно“. Като своя основна задача той поставя това — „да събере наедно по-главните исторически съдби на Българската църква и да ги разгледа, в историческия им ред, дотолкова, доколкото е въз-

можно засега“. В дванадесет глави Дринов е изложил историята на Христовата църква в българските земи от времето, когато „първите семена на Христовото учение са посеяни по Балканския полуостров“, до свое време, като завършва с проникването на католишката и протестантската пропаганда сред българите. Дринов писал тази своя книга в самия разгар на българската църковна борба. Несъмнено той търсел, преди всичко, доводи в подкрепа на българските искания. А такива доводи можела да му даде тъкмо историята — със сведенията за съществуването на някогашната независима българска църква, възглавявана от патриарх, признат от самата Цариградска патриаршия. Основните глави в неговото изследване са насочени именно към разяснението на този въпрос. Нашият учен е използвал богати исторически извори с примерна критичност, така щото изводите му остават, в по-голямата си част, непоколебими и до днес. Предпоследната глава от книгата е посветена на въпроса за „фанариотското иго“ и „българското възбуждане и църковния въпрос“. За Дринов това вече не е суха и отвлечена история, която принадлежи на миналото: това е една действителност, и деянията на фанариотското духовенство са изложени с възмущение и горчевина. Тук той използва, между другото, доста големи извадки из Автобиографията на Софроний Врачански, тъй като „този незлобив разказ“ характеризира добре „фанариотското нечестие“ и „фанариотското владичество в България“. За да подчертае още по-ясно „фанариотското бреме в България“, Дринов припомня „няколко факти, и от тези многобройни факти, които се случиха — пише той — в наше време, тъй да речем, пред очите ни“. Той говори за изгарянето на „стари български ръкописи, в които е била напечатана нашата история и нашето древно народно благочестие“. Той припомня за това, че един пловдивски митрополит грък клеветел „пловдивските мирни граждани за буйни бунтовници“ и ги злепоставял пред турските власти. Дринов изтъква най-сетне забраната на един служител на Фенер за откриването на училище: „Защо ви е такава школа? Нима искате да правите синовете си еретици?“ Особено силно Дринов подчертава предателството на фанариотското духовенство наспроти родолюбивите българи от онова време. „Фанариотите бяха посредници — пише той — между раята и правителството, и против такива непокорници те имаха готово средство. Стигаше им само да произнесат думите: бунтовник, московгяур, и българският апостол ставаше мъченик“. Историческото повествование за ролята на фанариотите Дринов завършва с посочване за българския църковен въпрос. Според думите на автора, това е въпрос, който „принадлежи не на историята“, а е „животрептущ въпрос на нашата съвременна действителност“. От времето, когато Дринов написал своята книга върху историята на Българската църква, са изминали повече от осем десетилетия. Със съжаление обаче трябва да се признае, че трудът на М. Дринов остана единствен по своя характер. Всички по-късни историци, които опитаха да дадат общо изложение върху миналото на нашата църква, както например Д. Цухлев, Ст. Станимиров, сега К.

Динков, едва ли могат да заместят напълно Дриновата книга. Техните приноси са или некритични, както е случаят с книгата на Цухлев, или пък представят общи школки повторения, докато Дринов е дал истинско научно изследване, съобразено разбира се с възможностите на тогавашната научна мисъл. Онова, което той е написал, остава в известни отношения ненадминато и до днес. Буди почуда, между другото, не само отличното познаване и използване на богатите исторически извори, но и научността и критичността при разглеждането на въпроси, които така живо са вълнували съвременниците. Но книгата на Дринов представя не само безстрастно историческо повествование: тя е отзвук и на събитията, които предшествуват разрешението на нашия църковен въпрос. Чрез тази книга името на М. Дринов се врежда между имената на най-заслужилите дейци в българското църковно възбуждане. След тази своя първа обемиста книга върху българската църковна история М. Дринов по-късно посвещава още цяла редица приноси на въпроси из миналото на нашата църква. Така, през 1871 той обнародва интересната статия „Българите и цариградската патриаршия“, напечатана в московското списание „Беседа“. Статията има полемичен характер и представя бойка защита на българските искания по църковния въпрос. „Делото на Българската църква е и дело на българската народност“ — завършва статията си Дринов. Въпроси из българската църковна история са разгледани и в статията, онаясловена: „Три грамоти дадени от императора Василий II на българския охридски архиепископ Иоан около 1020 лято“, обнародвана през 1873. През по-късните години видният историк и славист публикува няколко по-дребни статии и бележки, посветени все на въпроси из нашата църковна история. Трябва да се споменат, например, статиите му върху една преписка с името на Охридския патриарх — архиепископ Прохор — откъм средата на XVI в., три малки статии върху титлите на църковните предстоятели в Костур, Битоля и други места в Македония. В статийка от 1890 се разглежда един надпис от църквата „Св. София“ в Охрид. През 1894 Дринов обнародва доста обстойна статия под надслов: „Историческа бележка по въпроса за светото миро“. От това време датират няколко дребни статии по въпроса за чествуването на славянските първоучители, именно: „Как са почитали старите българи паметта на словенските първоучители и техните ученици“, „По въпроса за светите Седмочисленици“ и най-сетне „Допълнителни бележки за празничния ден на св. Климент“. Нека припомня, че въпроси из нашата църковна история твърде често биват засягани и в разните други трудове на харковския професор.

Прочее, Марин Дринов е основоположник не само на нашата научна историография, славистика и народоука, но частно и на историографията на Българската църква.

Освобождението на България

На 3 март тази година се навършиха 78 години от победоносното завършване на Освободителната руско-турска война от 1877—1878, подписването на Санстефанския мирен договор, освобождението на българския народ от петвековния турски феодален гнет и създаването на българска национална държава.

През епохата на петвековното тежко робство българският народ никога не се е помирявал със своята тежка участ и чрез своите най-будни синове не е преставал да се бори срещу насилията и безправията на турските паши и бейове. Редните въстания, малки и големи, избухвали на различни места и през цялата епоха на робството, са доказателство за това. Героичното Априлско въстание от 1876 година беше най-високата точка, завършекът на тези нескончаеми революционни борби за освобождението на българския народ. Нечуваните жестокости и зверското изстребление, на което беше подложен нашият народ във въстаналите области, стреснаха „културна“ Европа. На 23 декември 1876 година, в Цариград, бе свикана конференция от представители на великите сили, която да разгледа въпроса за „християнските провинции на султана“. В решенията на тази конференция бяха определени етническите и териториални граници на бъдещата българска държава, които по-късно легнаха в основите на Санстефанския мирен договор. Под влияние обаче на Англия, турското правителство осуети решенията на Цариградската конференция и за да залъже външния свят, на 3 януари 1877 година обяви, че „дарява конституция на поданиците си“.

Все пак с цел да се избегне една война, по настояване на Русия, на 19 март 1877 в Лондон бе подписан „Лондонският протокол“ от представителите на шестте велики сили — Русия, Англия, Франция, Германия, Австро-Унгария и Италия, според който протокол Турция се задължаваше да проведе „реформи“ в славянските си провинции. С това „хуманна“ Европа изми пилатовски своите ръце, и нищо повече не направи.

Турското правителство обаче, знаейки, че западните страни Англия и Австро-Унгария са враждебно настроени спрямо Русия, отхвърли постановленията и на Лондонския протокол. Оставаше единствено средство за подобрене участта на поробените — само войната.

Общественото мнение в Русия беше за една енергична намеса в полза на поробените християни на Балканите. Предвиждайки този неизбежен изход от събитията, руското правителство бе предприело още през есента на 1876 частична мобилизация на войските си. На 12/24 април 1877 с височайши манифест, прочетен пред войските в Кишинев, бе обявена война на Турция.

Известието за обявяването на Освободителната война беше посрещнато с неопишуема радост от целия български народ. Вековната надежда, че „дядо Иван“ ще спаси България от турското робство се сбъдваше вече. Българският революционен централен комитет в Букурещ отправя въз-

вание към българския народ, в което между другото се казва: „Русите идват безкористно, като братя!... Нашият интерес, нашето бъдеще, само то наше спасение изисква да въстанем всиначо... Многожеланата минута най-сетне настана, за да възтържествува правдата над мрака и азиатската варварщина!“...

Голям е бил ентузиазмът и сред руските народни маси. При новината за съдържанието на манифеста, мнозина се поздравявали по улиците просълзени.

За освобождението на българския народ руските войнички геройски се сражаваха по бреговете на Дунава, при Плевен, по заснежените върхове на Балкана при Арабаконак, Шипка, Шейново, при Стара Загора и т. н. Голяма помощ оказаха и румънските войници, особено при Плевен. Рамо до рамо с руските войници се сражаваха и българските опълченски дружини. За героизма и подвизите на българското опълчение генерал Зиков казва следното: „Българските опълченци изумиха русите по своята твърдост. Цели турски батальони се обръщаха в бягство, когато някоя опълченска рота се хвърляше на нож... По-бляскаво участие от това на токущо формираното българско опълчение в сегашната война не може да бъде“.

Руските войски бяха посрещнати с голяма радост и въздушевение от нашия народ, който им оказваше всеотдайно подкрепление и отдаваше всичките си сили и средства в подкрепа на братята освободители. Един английски журналист със завист говори за братското внимание, на което бяха предмет русите-освободители: „Нито за минута не трябва да се съмняваме — пише той — че русите тук са желани гости. Бедният народ буквално плачеше, молеше се, хвърляше се на шията на своите освободители... От английска гледна точка особено е важен този факт, че пред победителите с радост бяха отваряни вратите на всички домове и че всеки, който можеше да ги снабди с ястия и пития, се отказваше от каквото и да било възнаграждение. Техните езици са толкова близки, че когато русите говорят на руски, а българите на български, двете нации се разбират едни други“.

След разгромяването на турските войски и победоносния поход на руската армия към Цариград, турското правителство, намирайки се в безизходно положение и виждайки, че войната за него е загубена, за да предотврати окончателния погром на Отоманската империя, бе принудено да иска мир. На 3 март 1878 в малкото селце Сан Стефано, пред стените на Цариград, бе сключен историческият Санстефански прелиминарен (предварителен) договор, по силата на който българският народ получи своето освобождение и обединение в една национална държава, в границите населени с българи.

Това бе епилогът на Априлската епопея. България възкръсна от петвековно забвение из пепелищата на Батак, Перущица, Брацигово, Панагюрище, Клисурса и др., върху костите на хилядите мъченици-герои от въстаналите райони и върху костите на 200 хиляди доблестни руски

войници и хиляди български опълченци, паднали във великата Освободителна война.

Западните империалистически държави Англия и Австро-Унгария, за да открият пътя за своите завоевателни стремежи на Балканите, наложиха свикването на Берлинския конгрес, който да ревизира Санстефанския договор. Както е известно на целия български народ, на Берлинския конгрес България беше жестоко разпокъсана. На 13 юли 1878 Берлинският конгрес завърши своето позорно дело с подписването на Берлинския договор, „който е един от най-разбойническите и несправедливи договори, които светът познава“. На Берлинския конгрес Русия, за да избегне една нова война срещу коалирала се Европа и Турция, беше заставена да подпише смъртната присъда на великото дело от Сан Стефано, за което проляха кръвта си 200 хиляди нейни синове.

Англия и Австро-Унгария, без да са участвали във войната, извлякоха най-голяма полза от нея. Заради подкрепата, която оказаха на Турция на конгреса, Англия получи остров Кипър във „временно“ владение, за да го превърне днес в една от най-важните свои средиземноморски бази, а Австро-Унгария получи Босна и Херцеговина.

Седемдесет и осем години се изминаха оттогава. В този бурен период на своето развитие българският народ не забрави своите освободители. Затова навсякъде по нашите земи, където са паднали руски войници, се издигат величествени паметници — израз на всенародна почит и признателност, символ на неразривната дружба между двата братски народа.

Иото Нитов

Тацит и свидетелството му за Христа

Корнелий Тацит, роден около 55 година сл. Хр., още не е развенчан като бележит римски историк и „най-красноречив писател“ (Плин., Писм., II, 1.6). Животът му, засега, не може да се възпроизведе с точност и пълнота. Историките ни го представят като произхождащ от знатен род, републиканец и аристократ. Съответно произхода му, и съгласно съвременната нему мода, получава изискано, но чисто риторическо образование. В 88 става претор, в 97 — консул, а при император Траян — проконсул на Азия. Умира около 120 г. сл. Хр.

За Тацит, като човек, оратор, историк и писател, ние сме осведомени най-добре от „Писмата“ на Плиний Младши, който бил интимен приятел със своя известен на всички връстник. В някои от тези писма до Тацит четем: „Потомците ще разказват в какво съгласие, в каква искреност сме живели... Има много таланти, но ти ми се струваш най-подходящ и най-достоеен за подражание... Твоите „Истории“ ще останат безсмъртни“ (Плин., Писм., VII, 20,2,4; 33,1).

И наистина Корнелий Тацит заслужено получава тази преценка на Плиний. Известни са и до днес, доколкото са достигнали до нас, неговите трудове, които се отличават със сбит, заострен и винаги точен стил, богати по исторически материал и пропити с едно честно отношение към съвременната на историка действителност. В „Разговор за ораторите“ Тацит направо заявява, че ораторското изкуство запада, понеже при монархията няма пълна свобода на словото. Чрез „За живота и характера на Юл. Агрикола“ похвалява гражданските доблести и военни подвизи на тъста си. „За произхода, обичаите, характера и народите на германците“ е едно възвеличаване на германците като един пълен със сили и непоковарен народ, в противоположност на прогнилото вече извътре римско общество. От неговите „Истории“ до нас е дошло твърде малко. Тацит остава обаче най-прочут със своите Летописи (Анналес), в 16 книги, от които ние можем да проследим историята на Рим при императорите Тиберий, Калигула, Клавдий и Не-

рон. Летописите съдържат ценни сведения, почерпени от много писмени паметници, устни предания и разкази и официални документи. Сам Тацит заявява, че иска да изобрази миналото безпристрастно, като се помъчи да узнае точно, кога какво е станало, и справедливо да отсъди за онова, което ще ни съобщи. Мъчи се да обясни и причините за описаните от него исторически събития.

Тацит е типичен представител на римската образованост, но изпъква и като ярък индивидуалист. Той е непоколебим идеалист, но с песимистически настроения: съмнява се в прогреса на човечеството и затова е консервативен защитник на доброто старо време. Той не аплодира толкова свободата, колкото древно-римската доблест. Според него Рим ще бъде силен и ще служи за образец, само ако управлението на империята мине напълно в ръцете на нравствени водачи из средата на аристократите и благородниците. Затова именно той не може да понася надигащите се нови, народни и прогресивни, течения в някои от римските провинции. Сигурно затова Тацит не бил тачен от християнските писатели, като Тертулиан и Орозий. Той ги отблъсвал с неразбирането на новата вяра (християнството) и отрицателното му отношение към него.

Колкото по-пренебрежително е отношението на Тацит към християнството, което се явява като съвсем нова преценка и на всички древно-римски „добродетели“, толкова за нас е по-важно свидетелството на този ценен историк за Христа. Когато Тацит говори за епохата на Нерона и проследява по-важните събития, станали през негово време, споменава и за паметния пожар в Рим (64 г. сл. Хр.). Той споделя официалното, за своето време, гледище, че християните са истинските подпалвачи на вечния град. Той говори с ненавист за тях и за бързото им числено нарастване. А когато се налага да изясни произхода на името им, казва: „**Виновникът за това име е Христос, който бил осъден на смърт при император Тиберий чрез прокуратора Понтий Пилат**“ (ср. Летоп., 15,44; Истор., V, 2,55). Те-

зи думи, излезли из устата на езичник. притежават особена стойност за нас, особено поради факта, че те са писани около 80 години след смъртта на Христа, когато споменът за Великия Страдалец е бил още съвсем пресен. Тацит е могъл да знае съвсем точно всички обстоятелства около смъртта на Христа и, верен на себе си, да ги предаде сбито и точно. Ако ние ценим историка Тацит като първостепенен извор за ис-

торията на Рим, нямаме никакви основания да пренебрегнем сведението му за това, че Христос е живял, бил осъден при Понтий Пилат и че Неговото име било прието от мнозина. Вярвайки на Тацит, ние трябва да вярваме в историческата стойност и на евангелските повествования, които ни дават абсолютно същите сведения по този въпрос.

Проф. Б. Пиперов

Швейцарски лекар за значението на вярата и морала за здравето и лекуването на болестите

Отдавна е известна истината за тясната причинна връзка между греха и болестите — психически и телесни. Много болести дохождат като пряка последица от нарушаването на моралния закон, като последица именно на греха. Господ Исус Христос е потвърдил същото след изцеляването на парализика във Витезда, като му е казал: „Ето, ти оздравя; недей греши повече, за да не те сполети нещо по-лошо“ (Иоан. 5:14). Тази истина често се пренебрегва в медицинската терапия на човешките болести, та затова може би при лекуването им не се постигат желаните резултати.

Медицинският лекар Пол Турние, от Женева, в своята многогодишна лекарска практика не се задоволявал само с повърхостен преглед на болния, потърсил неговата помощ, за да му предпише след това съответното лекарство, а проучвал живота му и се мъчел да проникне в душата му, за да подири там и много често именно там да открие причината на страданието му. Когато това му се удавало, той започвал винаги лекуването от причината, а не от последствията. Той се стараел да посочи на своя уплашен и ообъркан пациент причинната връзка между греховете му и болестта, постигнала го поради тях, и изисквал променяне начина на дотогавашния му живот като условие за успешно лекуване и оздравяване. По този начин той поставил цялата медицинска терапия върху морална основа, при което религиозността на пациента е играла решаваща роля. Затова доктор Турние полагал грижи за активизиране религиозното съзнание на пациента.

Със своя метод на работа доктор Турние се прочул скоро и извън границите на Швейцария. Все по-голямо ставало числото на болните, които търсели неговата помощ, след като безуспешно се лекували при други лекари. При него започнали да се стичат като при някой прославен духовник и чудотворец. С апостолска преданост вършел той своята олагородна работа, отоелязвайки редовно някои случаи из своята лекарска практика, придружавайки ги със свои наолюдения и преценки. Така се появила книгата му „Лекуване на личността“, която в продължение на седем години (1940—1947) е претърпяла 9 издания! Преиздаването ѝ 9 пъти за толкова кратко време свидетелствува за нейната полезност и голям интерес към нея на широките читателски среди, най-

вече сред лекарите и духовниците. Книгата съдържа не само голямо множество лекарски наблюдения, но и твърде много религиозно-морални съждения и заключения и с това се явява прекрасно помощно средство за всички образовани хора, особено за свещеници, социолози и други.

В предговора към третото издание на своята книга, написан през м. април 1941 година, доктор Турние пише, че „книгата му няма претенции да бъде системно изложение върху лекарски, психологически или богословски теми, а сбирка от изкуство и размишления, произлезли из неговата текуща лекарска практика“ (стр. 7). Ние ще представим някои от основните мисли и идеи на нейния автор.

Бог, нашият живот и нашите болести

„Бог — казва доктор Турние — има план за нашия живот, както има план за света. Ако светът в наши дни боледува, то е защото се противи на Божиите закони. Болни са и хората, понеже не живеят по плана на Бога. Всяко непослушание по отношение на Божествения план, физическо, психологическо и морално, е грешка на нашия собствен живот, която има своите последици. Повечето болести не идват, както обикновено погрешно се мисли, като изненада. Тях ги е готвил години наред собственият ни начин на живот — неговата неумереност, преумора, морални провинения, които бавно са подяждали нашата жизнена сила. И когато един ден болестта се появи, нейното лечение ще бъде повърхностно, ако не започне от нейните далечни причини, от онова, което аз наричам тука проблеми на живота. . . Такива жизнени проблеми съществуват в живота на всеки човек. Във всяко сърце се крият тайни драми“ (стр. 11).

Грехът — основна причина на всички жизнени затруднения

„Много лекари си затварят очите пред духовната драма, която изпълва сърцата на повечето хора и дава съществено отражение върху тяхното здраве. Тази вътрешна човешка драма е грехът, който е основният причинител на всички жизнени затруднения. . . Затова борбата против

греха не е маловажна работа! Не е достатъчно само да съветваме другите да се поправят, показвайки им скъпото заплащане на всяка сторена грешка, изтъквайки съвременния упадак на морала, писането върху много страници за користолюбивия дух, който е обхванал мнозина лекари. . . Всичко това би значило подценяване силата на греха, ако повярваме, че няколко уместно написани книги ще разрешат въпроса. Трябва да се знае, че няма друга сила освен силата на Исуса Христа, която единствена е в състояние да победи мощта на греха. Затова, ако ни се удаде да приведем една душа към Христа, на лична среща с Него и в набожна преданост към Него, ние сме ѝ посочили единствения път към спасително реформиране на живота. . . Животът не може да се промени само чрез съвети и плашене със закона. . . Нужно е преди всичко дълбоко вътрешно преобразяване, а то е възможно единствено чрез лично общуване с Господа Исуса Христа. Затова истинският смисъл на медицината не е да „съветва“, а да приведе болния към спасителната среща с Исуса, за да намери в нея сили за обнова на живота си, да схване Божия план за себе си и да придобие чудотворна сила, която ще му бъде необходима да изпълни Божия план.

„Не съществуват проблеми. Съществува само грехът. В основата на всички проблеми на живота лежи грехът“ . . . (стр. стр. 204, 205, 217).

Христос — най-могъщият лекар

„При срещата си с Христа човек изведнаж се чувства освободен от своите страсти, от злите навици, чийто роо е бил, от всякакъв страх, с една дума от всичко онова, срещу което напразно се е борил тогава. Изворът на всяка духовна обнова е в осамотения разговор с Бога“ (стр. 206). Един лекар-психиатър ми разказваше как един ден бил извикан при своия приятел, с когото не се бил виждал дълги години, заболял от Паркинсовата болест. При повикването лекарят бил предупреден да не идва, ако не знае някакъв нов лек, защото мнозина лекари го лекували и му дали да разоере, че болестта му е неизлечима.

„Когато той влязъл при болния, уверено му заявил, че му носи ново лекарство и че това лекарство е Исус Христос.

„Болният приятел помислил, че лекарят-психиатър му се подиграва, и се показал разсърден. Когато обаче чул как се променил изоснови животът на приятеля му лекар, след близкото му опознаване с Христа, той омекнал, заинтересувал се и срещите им зачестили. Този болник не познавал никакво духовно занимание и душата му била пълна само с протести срещу болестта му. С тези протести и жалби той прогонил всичките си приятели, които престанали да го навещават. Сега с помощта на добрия приятел-лекар той се преобразил, намерил пълен вътрешен мир и лицето му — досега болнаво и мрачно — просветляло“ (стр. 149).

Библията и нейното значение за живота на човека

„Сега възнамерявам да покажа, че духовните наставления, които ни дава Свещеното писание,

са единственият правилен отговор на жизнените въпроси на хората. Тяхното значение е така дълбоко и широко, че не ми минава даже през ума да го обхвана от всичките му страни. Ще се огранича само върху няколко точки във връзка с ежедневните ми задължения като лекар.

„Библията ни дава историята, делата и словата на хора, станали велики, защото са следвали Бога и Му се покорявали. Те са възвестили на човеците Божията воля, която е закон за нормален човешки живот. Отдалечавайки се от този закон, ние извършваме грешки срещу живота. Да признаем тези грешки, да се покаем и върнем от пътя на греха, значи отново да намерим Божия план. Като четем поръките на Библията и влизаме в общение с хората, за чийто живот тя ни разказва; като размишляваме върху учението и делата им и се поучаваме от техния пример, за да открием с Божията помощ Неговата воля за нас, всеки от нас би видял своите лични грешки, би се покаял и върнал към доброто. . .

„Библията ни говори още за живота и смъртта на Исуса Христа, Богочовека, Който познава всичките наши затруднения, физически, душевни и духовни, и ги е решил със своето послушание към Отца.

„По този начин, ние намираме в Библията чрез молитва и съсредоточеност, чрез лично общуване с Възкръсналия Христос, в учението на Неговата Църква, най-сигурните указания на Божия план за нашия живот и необходимата сила за приложението му в границите на нашата немощ. . .

„Единствено Библията ни разкрива тайната на страданията. Лекарят е посветил живота си на човешките страдания и в това отношение той се чувства брат на Исуса, Който е изцерил толкова болни и недъгави, ободрил е толкова отчаяни, обичал е онези, които са страдали физически и морално, и чрез притчата за милостивия Самарянин и разказа за Страшния съд е посочил, че милосърдието е върховен Божи закон. Да се борим срещу страданията, значи да се борим заедно с Бога.

„Страданията най-често са свързани с нашето богопротивене, с нашите грехове, и ефикасното им лекуване налага привеждането на страдащата душа при Христа, Който ще развърже греховните ѝ окови, както някога при изцеряването на паралитика рече: „Прощавай ти се греховете“ (Мат. 9:2; стр. стр. 136—137).

„Заръката на Библията да се приеме страданиято ни посочва единствения начин за правилно решаване великата проблема на страданиято.

„Чудесата, за които ни говори Библията, свидетелствуват, че духовната сила е най-мощната в света. Тази сила може да възбужда както масите, така и отделните индивиди. Само тя може да осигури победата над отрицателните сили, които подриват здравето на отделни хора и унищожават народи: егоизма, страха, хаоса. Единствена тази сила дава на хората радост, енергия и необходимата ревност в ежедневната им житейска борба. . .

„За да се внесе ред в живота на човеците и да им се помогне да одържат победа над себе си, да владеят страстите си, всекидневно да заздравяват силите си чрез допир с Бога, всичко това значи не само да се намали риска им за заболяване,

но и да се намери начин за позитивно здраве. Здравето не е само отсъствие на болест, а е и начин на живот за развиване на физическия, психически и духовен динамизъм и неговото укрепване“ (стр. 179).

На света е потребна духовна обнова

„Ако аз в тази си книга изнасям дълбокото си убеждение, че светът и медицината днес имат нужда от морална и духовна обнова, с това аз не се скланям към възвръщането на формализма, а pledирам за изграждането на една нова цивилизация, при която духът Христов ще бъде вътрешният извор за личните, родови и социални отношения между хората“ (стр. 45).

Медицината и лекарят в отношенията си към болния

„Човекът не се състои само от тяло, но и от дух. Той е едно психофизическо цяло. Лекуването на болния човек трябва да обхваща и двете начала у него. . . Медицината има за задача да излекува болния и всичко, което допринася за това, спада в нейната област. Неоспоримо е, че духовните фактори допринасят за лечението на болните, затова лекарят не трябва да ги пренебрегва. Както някой, който не е специалист по физика, може да си послужи с къси вълни, или който не е химик, може да инжектира морфий, така също и лице, което не е богослов, може да практикува лечение върху душата. Същността на това лечение се състои в поставянето на душата в личен контакт с Христа. При този контакт човешката душа се предоставя на влияния, които пораждат психични и физически последици, а те спадат в областта на медицината (стр. 133).

„За да се разбере един живот, необходимо е време за наблюдения върху него. Лекар, който не намира възможност да се съсредоточава, да бъде внимателен към своя личен вътрешен живот и не подготвя лекарските си прегледи в молитва и размишления за своите болни, поставяйки себе си и тях под Божията закрила, не може да им създаде онзи духовен климат, сред който лекуването би било по-лесно. . . не може да даде на своите болни онова, което те очакват от него (стр. 60).

„Аз вярвам, че една от задачите на лекаря е да подпомогне болния да познае Божията воля и да победи себе си в повиновение на тази воля. Светът има нужда от нови лекари, които се задълбочават и са предани Богу и Нему послушни (стр. 258).

„Когато човек се върне при Бога, той ще намери сили да види своите грешки. Неговата съвест се пробужда. Когато лекувам християнска душа, аз смятам за необходимо да пратя болния на посещение в собственото му сърце, гдето той влиза като в тъмна стая, в която изпърво не вижда нищо, докато постепенно с помощта на Исуса той не разбере сърцето си и реши своите лични проблеми.

„Най-голямата услуга, която можем да направим на болния, е да го накараме да се върне по нашия пример при Христа (стр. стр. 237, 238).

„По този начин лекарят има пред леглото на болния и духовна мисия“ (стр. 142).

Допирът с Христа лекува човешката душа

„Лекуването на човешката душа се състои в поставянето ѝ в допир с Христа. Без този допир нашите усилия са напразни и резултатите непълни (стр. 221). . . Болният, който е намерил Христа, е доближил извор, който му осигурява победа във всички житейски начинания. В него е извършена основна промяна“ (стр. 240).

Послушанието пред Бога — условие за здраве

„Пишейки тази книга, моята цел не беше да излагам психология, наука за лечение на болестите, философия или теология, а да помогна на своя народ да намери отново своето физическо, психическо и духовно здраве, като приеме над себе си властта на Бога.

„Ние трябва по нов начин да гледаме на предотвратяването на болестта. Научният метод за това се състои в отстраняването на първопричината ѝ. Но ние знаем, че недостатъчното изхранване, намаляване на раждаемостта, венерическите болести и пр. са симптоми на една опасна първопричина у народа: понижаване на морала.

„Здравето на една нация зависи от дисциплината и алтруизма на всички нейни граждани. Моралното и физическо здраве съставляват в случая неделимо цяло (стр. 181).

„Да следваш Бога не значи само да избягваш житейски грешки, а да живееш така, че да придобиеш потребната за живота духовна сила. . .

„Когато медицината осъзнае значението на духовната драма в човека и невъзможността за излекуването на човека без Бога, тя ще разбере великата обнова, която е така нужна на света днес“ (стр. 183).

„Гласник“, XXXVI/55, бр. 11 — 12.

Иван Сергеевич Аксаков

(По повод седемдесет години от смъртта му)

В нашата история, наред с имената на „всех руских войнов падших на поле брани за веру и свободу нашу“, стои и едно име на всепредан приятел и неизменен защитник на българите.

През последните години на робството, в кървавите дни на въстанията, в героичните години

на Освободителната война, в тревожните месеци на обединението и войната със Сърбия, в трудните години на укрепване възкръсналата за нов живот млада Българска държава, наред с толкова незабравими образи, се възправя в незаходим блясък и сияйният образ на един благороден

русин, за когото българите бяха истински братя. Име и образ не на мъченик, сложил кости при Плевен, Шипка или Стара Загора, а на светилник от най-високия връх на Славянския комитет в Москва, непоклатим стълб и утвърждение на българската истина и правда, който с живот и дело се вгради в новата сграда на освободена България.

Името и образът на Иван Сергеевич Аксаков.

Фамилни сведения за детските години на Ив. С. Аксаков намираме в труда му „Очерк семейнаго быта Аксаковых“. Тук чисто историко-биографичните сведения се преплитат с поетично възсъздаване на романтични епизоди и правят от тоя биографичен труд за Аксакови поетическо произведение.

Биографите представят Ив. С. Аксаков като заекващ, гъгвив Моисей. Но този физиологически недостатък е щедро компенсиран с живия, образен език на писателя Аксаков, с чувството на искреност и сърдечна топлина в отношенията с хората на човека Аксаков, с нежната обич разкрита в писмата на сина Аксаков до майката, с пламенността на неустрашим трибун в събранията на Славянския комитет на секретаря, подпредседателя и председателя Аксаков. Той съвсем изчезва, когато благородното славянско сърце на Аксаков заговори, трогнато от съдбата на злочестия брат-българин по време на Априлското въстание, възрадващо от военните успехи на руските освободителни войски и български опълченски дружини, покрусено от безпримерното разпокъсване в Берлин на едва-що създадената Санстефанска България. Тая мисъл намира красноречиво потвърждение в речите му, произнесени пред Славянския комитет на 17 април 1877 и 22 юни 1878 години, напечатани в неговия в. „Москва“.

Детството му протича под нежните грижи на любящи родители, сред весели игри и бодри песни на много (14) братчета и сестричета. Бащата е театрален деец, публицист, преводач и писател. Приживе си изградил голям авторитет сред културните среди. Домът му се посещава от много и различни културни дейци. При тия посещения, които често продължавали до късна вечер се разглеждали културни въпроси: „Евгени Онегин“ е четен още преди издаването му — на тетрадки, водят се разгорещени спорове. И синът после ще продължи семейните традиции на историческите за българите „Аксакови вечери“. Избрани произведения на С. Т. Аксаков са издадени през 1949 година, като за автора е дадена интересна съвременна оценка като писател и славянофил. Семейните отношения са много либерални. Децата остават с гостите и пият кафе с тях. В Аксаковия дом няма изолационната „детска“ стая. В писмата си бащата се обръща към децата си с „мой друг“ и ги завършва с „твой друг и отец“. При такава семейна обстановка расте и крепне Ив. С. Аксаков. Завършва право и в 1842 година влиза в сената.

От 1852 година се посвещава на публицистична работа, която му „донесе толкова слава и борби с литературни противници и с цензурата“. Вторият том на издавания от него „Московски сборник“ е унищожен, а на редактора е отне-

то забинаги правото на издател и редактор. Скоро скръбта и огорченията са разсеяни: Географското дружество го командирова в Малорусия. Наблюденията си отразява в „Изследвания за търговията на Украинските панаири“, издадени от дружеството. Това доставя на автора Константиновски медал и половината премия „Демидов“ на Академията на науките. По време на Кримската война командува в Бесарабия отряд от Московското опълчение. През 1856 година м. декември се връща в Москва. През 1857 го виждаме негласен редактор на „Руска беседа“. През 1859 си издействувал разрешение за седмичник „Парус“, който бива спрял още на втория брой. „Параход“ наследява „Парус“, но скоро се подновява „Руска беседа“. От 1861 до 1865 година издава в „Ден“ с голям успех. През 1867—68 година издава „Москва“, после заменен с „Москвич“. През 1870 се жени за дъщерята на А. Ф. Тютчев, спира вестника и се посвещава всеотдайно на Московския славянски комитет. През 1880 година започва да издава в. „Русь“, който просъществува до есента на 1885 година, когато уморен се оттегля да почине. Отива в Крим, но късно. Сърцето му е изтощено в борбите. То спира да бие на 27 януари 1886 година. Съпругата му издаде посмъртно съчиненията му в седем тома.

Писателят Ив. С. Аксаков ни остави следните съчинения: „Иван Сергеевич Аксаков в его письмах“, два тома; „Изследование о торговле на Украинских ярмарках“; „О сипном тифе в Ярокском уезде Вятской губернии“; „Общевропейская политика“; „Славянофильство и западничество“; „Славянский вопрос“; „Ф. Ив. Тютчев — биограф. очерк“ и др.

Публицистът Ив. С. Аксаков се разкри с пълната сила на своя голям дар в редактираните от него вестници. В течение на повече от 30 години публицистична дейност той не остави незагнет почти нито един въпрос, свързан със съдбата на Русия и славянството. Той пише: „По случай глада в приволжските губернии“, „По въпроса за руския флот в Черно море“, „Скобелев и Гамбета“, „По повод 100 години от раждането на митрополит Филарета“, „По случай чествването на св. св. Кирил и Методий в Русия“, „Реч за А. С. Пушкин“, „По повод смъртта на Достоевски“... за какво ли не още?! И винаги от християнско гледище. При командировките си носи Библията със себе си. В статиите си той се обявява рязко против низкопоклонничеството към Запада. Много от тях имат особена сила и днес. Негово е историческото изречение: „Пред Европа Русия е виновна в това, че съществува“. „Време е да разберем — пише Аксаков във в. „Ден“ още през 1861 — че с никаква угодливост не ще купим благосклонността на Запада; време е да се разбере, че омразата на Запада към славянския православен свят се корени в дълбоко скрити причини... завистта на стария свят към новия, комуто принадлежи бъдещето... Нашата сила в Европа — славянският свят... сега се изправя на попрището на историята... С разрастването на политическата мощ на Русия се засилваха надеждите на поробените племена за избавление от позорния ярем... Историческото призвание, нравственото право и дълг на Русия е да освободи от материален и духовен гнет сла-

бянските народи и да им дари самостоятелно политическо и духовно съществуване“.

Ораторът Ив. С. Аксаков е продължение на публициста. Идеята за всеславянското братство и единство, която всецяло го е погълнала, разкривана с такъв жар в колоните на вестниците, го възновява и за пламенни речи по събрания. „Освободителната война достави на Ив. Сергеевич ораторска слава и всемирна известност, която се увенча с кандидатурата му за българския престол, положена от някои български избирателни комитети“. С неподражаем патос в дълга реч той изказва убедеността си в благородните цели на тая война и изчерпал всички доводи на разума на зрял мъж, той почва да декламира като юноша пламенните стихове на Хомяков:

„О Русь моя... ступай на божески призвѣв! .
Иди, тебѣ зовут народы,
и совершив свой бранный пир,
даруй им дар святой свободы.
Дай мысли жизнь, дай жизни мир!
Иди! Светла твоя дорога,
В душе — любовь, в деснице — гром,
Грозна, прекрасна, Ангел Бога
с Огнесверкающим мечом!“

Особено силна е и речта против Берлинския конгрес. Тя озлобява срещу него управниците, които го прогонват от Москва и го интернират в Варварина.

За българския народ в най-черните дни на робството и до последно издихание Ив. С. Аксаков остава **приятел и защитник**. „От всички славянски племена аз се надявам най-много на българите“ — казва той. Във статиите и речите му изобилствуват места, пропити с топла обич към българите. Подчертава жаждата им за просвета, трудолюбието им. Най-хубавите му речи са за българската съдба. Той сравнява борбата на българите за свобода, за опазване националността си с тая на русите срещу татарите. Колко братска нежност и сърдечна топлина се крие в следните редове: „Ние трябва да помогнем политическото възраждане на българите, от които сами ние получихме нашите първи учители на вярата, които дадоха на славянството Кирила и Методия, на чийто език стана достъпно за нас и за всички славяни Словото Божие... Не падайте духом! Бъдете мъжествени, борете се, братя! Вашите усилия и жертви не ще пропаднат вече, защото можате да заявите на света за българската народност, за нейното право и воля да живее и да впишете в числото на въпросите, които чакат разрешение, „Българския въпрос“...“

Големи са заслугите на Ив. С. Аксаков към българския народ по църковното ни възраждане, по политическото ни освобождение, по организирането на опълченските дружини през Освободителната война, по събиране помощи за подпомагане посрадалото от турските зверства през войната българско население. По време на Сръбско-българската война Аксаков е изцяло на страната на българите, осъжда сръбския крал за обявяването на войната, радва се на победите на българската войска...

И днес, 70 години след смъртта на този голям приятел на българския народ, признателните българи заслужено подчертават историческите му заслуги за свободата ни с думите от един благодарствен адрес до него от 1 май 1877 година:

„Той даде плът и кръв на славянското братство, превърна в исторически факт това, което беше мечта или поетически блян“.

Признателният български народ няма да забрави неговата голяма жертва в борбата за свободата ни. Неговата и на хилядите негови и наши братя — руски войници.

Ст. Кръстев

ХУДОЖЕСТВЕН ОТДЕЛ

Зимна песен

По Х. Хайне

Люта зима пак полята
с бяла пелена покри.
Бесен вихър злобно мята
мраз и студове, мъгли.

Но в сърцето ми градина
чудна, прелестна цъфти.
Сред цветя и сред жасмини
там ликът Христов блести.

Ангел СПАСОВ

ОФИЦИАЛЕН ОТДЕЛ

БЪЛГАРСКА ПАТРИАРШИЯ

Св. Синод

№ 1230

3 февруари 1956

София

До епархийските началства
в страната

Ваше Високопреосвещенство,

На много енорийски свещеници и църковни служители не е известно, че съгласно наредбата за надзора по запазването на изключителното право на Св. Синод на Българската православна църква да произвежда и продава предмети за църковна употреба и да определя цените им, издадена въз основа на 11-то постановление на Министерския съвет и одобрена от Св. Синод в намален състав в заседанието му от 9 април 1954, протокол № 20, § 16, всеки свещенослужител или църковнослужител има правото и задължението да преследва частното производство и продажба на такива църковни предмети, подробно изброени в горното постановление на Министерския съвет.

Св. Синод своевременно издаде и разпрати на всички поделения на Църквата специални формуляри, по които в случай на констатирани нарушения да бъдат съставяни констативни протоколи от органите на Църквата заедно с представители на местните ГНС или селсъвети и след това, същите тези констативни протоколи да бъдат предавани по принадлежност на органите на Министерството на вътрешната търговия.

По този случай, молим Ваше Високопреосвещенство да имате грижата и наредите да се издаде за тази цел специално окръжно до енорийските свещеници в епархията ви, в което да се припомнят задълженията на всеки свещенослужител и църковнослужител относно преследване на частната търговия с църковномонополните предмети.

За стореното, молим да бъдем уведомени.

Препоръчваме се на св. ви молитви и оставаме на Ваше Високопреосвещенство в Христа брат,

Председател на Св. Синод:

+ КИРИЛ

Патриарх български

НОВИ КНИГИ

НОВ „СБОРНИК ЦЪРКОВНИ ПЕСНОПЕНИЯ“ — ПЕТЪР ДИНЕВ

През януари т. г. излезе от печат „Сборник църковни песнопения за тригласен хор“ от Петър Динев, луксозно издание на св. Синод, 320 старници, голям формат.

Напоследък нуждата от такъв сборник сред църковно-хоровите певчески кръгове се чувствуваше особено остро, след като на мястото на четиригласните смесени и мъжки хорови състави започнаха да се образуват голям брой дамски двугласни и тригласни хорове. Те се оказаха по-приемливи и подходящи за условията, при които се развива църковно-хоровото ни дело, непосредствено свързано с материалните възможности на енорийските храмове.

Естествено, при това фактическо положение, гези еднородни хорове чувствуваша липса на подходящ репертуар.

Известно е, че почти всички руски и български автори, класици и по-нови, са писали в оригинал композициите си на четиригласно сложение и главно за смесен хор. При новосъздадената обстановка налагаше се, или да се направи опит да се създадат нови творби за тригласно еднородно изпълнение, или да се пригледят от четиригласна на тригласна хармонизация избрани църковно-хорови композиции, получили у нас по-широка известност и всеобщо признание. В това търсене св. Синод намери за целесъобразно да преиздаде най-популярните църковни творби на руски и български автори. Той възложи на известния музиколог и композитор Петър Динев да ги аранжира и пригоди на тригласна хармонизация.

Досега в ограниченния репертуар на много братствени хорове влизаха често композиции, непроверени, неточни, погрешно преписани или неправилно аранжирани. Поради тези и други причини някои песни биваха отдалечавани от оригиналите си до такава степен, че често при изпълнението им даваха впечатление на нови, несполучливи творби. Създаваше се обърканост и по отношение на авторството. Така, една и съща църковно-богослужбена композиция се приписваше, поради неосведоменост, ту на един, ту на друг композитор.

Сега, с издаването на новия „Сборник църковни песнопения за тригласен хор“ се туря край на това състоя-

ние. Осигуряват се всички условия да се уеднакви и оточни в цялата страна пението на прицърковните дамски хорове чрез задължително възприемане на поместните творби в новозададения синодален сборник, като се пресече всякаква възможност да се използват композиции, неодобриени от висшата ни църковна власт.

Сборникът съдържа богат разнообразен репертуар за всички видове църковни служби от най-изтънати руски и български композитори като Бортнянски, Чайковски, Ведел, Архангелски, Ломакин, Римски Корсаков, Львов, Добри Христов, Петър Динев и др. В него влизат: 1) Руският обиход за всеобщо бдението на осемте гласа (вечерня и утриня); 2) Божествената литургия, в която са поместени по няколко еднакви по текст църковни песни от различни композитори от по-главните литургийски песнопения като: 4 броя „Единородни Сине“, 13 бр. „Херувимска песен“, 12 бр. „Милост мира“, 6 бр. „Достойно ест“, 4 бр. „Отче наш“, 14 канцери, 3 бр. „Велика ектения“, 8 бр. „Согуба ектения“, 7 бр. „Просителна ектения“, „Задостойници“ за всички Господски и Богородични празници и пр.; 3) Цялата Пржедосвещена литургия и характерните песнопения за литургията на св. Василий Велики; 4) Молебна пение; 5) Венчание и 6) Погребение и панихида.

Вследствие на това богато разнообразие, репертуарът на сборника може да се използва от всички братствени тригласни и двугласни хорове, макар и да са с различна музикална подготовка, тъй като в него са дадени композиции с постепенно развиваща се хармонично-композиционна сложност, достигаща на места до четиригласно построение. Гласовото пък построение на партитурата, дадена в две петолинии, улеснява изпълнителите както в разчитането ѝ, така и в изпълнението, поради доминиращото паралелно гласоведение, изразено в тясно хармонично разположение, което обстоятелство дава възможност песнопенията да могат да се изпълняват и двугласно.

Що се отнася до начина на разработката на четиригласните хорови песни към тригласна хармонизация, трябва да забележим, че Петър Динев с високо професионално майсторство се е справил с възложената му трудна и отговорна задача. Движейки се в рамките на законите на хармонията, той е съумял при аранжирането на творбите да запази характерните движения на всяка партия по отделно. Поради това полученото музикално впечатление при слушане на дадена творба е почти идентично с възприятието при слушане на четиригласния оригинал.

Може да се спори върху начина на аранжировката на определена творба, изхождайки от субективното възприемане на хармонията. Известно е, че всяка песен може да се аранжира по различни начини в зависимост от теоретическата подготовка, музикалната мисъл и творческата фантазия на автора. Ценното, обаче, в случая е, че разработката на П. Динев не се отклонява от генералната мелодическа линия на оригиналите. И за това, когато се дава преценка за сполучливостта на такъв род творчество, следва да се изхожда именно от гледище на този метод на работа, възприет от П. Динев. Независимо от това, че мелодията в някои песни е прехвърлена от една партия в друга, не така както е в оригинала, музикалната линия не е накърнена, тя е запазена докрай, както е дадена в първообраза.

Естествено, този сборник не е могъл да обхване голяма част от неизчерпаемото богатство на творби от този род, но той ще задоволява за дълги години почти цяло репертуарните нужди на тригласните еднородни църковни хорове.

Починът да се издаде един подобен сборник е повече от похвален и навременен. Следва да отбележим, че този сборник е първо по рода си официално издание на Св. Синод, предназначено да запълни една голяма празнота в църковно-хоровия живот у нас.

Надявам се, че огромният и висококвалифициран труд на П. Динев ще бъде правилно оценен и най-широко използван. Сборникът ще допринесе извънредно много не само за издигане на изпълнителското художествено ниво на дамските прицърковни хорове, но той ще изиграе и важна роля за запазване единството и точността на изпълняваните тригласни църковно-богослужбени песнопения.

ЦЪРКОВНА И ОБЩЕСТВЕНА ЛЕТОПИС

Църковни служби на Негово Светейшество. — На 4 март, Неделя на блудния син, Негово Светейшество служи в катедралната църква „Св. Богородица“ в гр. Пловдив. Отслужена бе и панихида по случай 18 години от смъртта на приснопамятния Пловдивски митрополит Максим. В службата участваха Преосвещеният Главнически епископ Стефан, всички архиерейски наместници в епархията и други свещенослужители. Негово Светейшество произнесе обширна реч за живота и делото на митрополита Максима.

След обед в Митрополията Негово Светейшество откри конференция на архиерейските наместници и епархийските съветници и даде указания за работата на конференцията.

Чествуване на Марин Дринов. — На 13 март т. г. се навършват 50 години от смъртта на нашия именит историк и църковно-обществен деец професор Марин Дринов. Роден в град Панагюрище през 1838, Марин Дринов завършил Киевската духовна семинария, а след това Историко-филологическия факултет в Москва, где то получил учена степен „кандидат на историко-филологическите науки“ и става редовен професор при катедрата по славяноведение в Харковския университет. Автор е на множество научни съчинения, основател — на Българското книжовно дружество в Браила в 1869. След Освобождението е бил вице-губернатор в Софийска област. Написал е много статии за Българската църква и църковно-народната борба. През 1869 излиза неговият труд „Исторически преглед на Българската църква от самото начало и до днес“. След учредяването на Българската екзархия написал на руски език статия „Болгаре и Константинопольская Патриархия“, в която изтъкнал голямото значение на Българската църква за славянството.

Св. Синод е изпратил окръжно до епархийските архиереи, в което посочва големите заслуги на Марин Дринов към Българската православна църква и народа и препоръчва да се ознаменува неговата светла памет по случай 50-годишнината от смъртта му. За тази цел, между другите почини се нарежда: да се устрои специална изложба в Централния църковен историко-археологически музей, да се напишат нарочни статии в църковните издания за неговото научно дело, а в деня на годишнината от неговата смърт да се отслужат панихиди в енорийските храмове в страната и да се произнесат подходящи слова.

Коледни тържества. — На 7 и 8 януари т. г. в гр. Свищов се състояха две коледни тържества. На 7 януари в салона на Архиерейското наместничество хор, под диригентството на Ст. Константинов, изпълни: Отче наш, Слава во вишних Богу, Рождество Твое, Величай душе моя. Взема участие и дамският хор при храма „Св. св. Кирил и Методий“ със специална програма. Издекламираха се подходящи стихотворения. Хубава беседа прочете свещ. Христо Минчев.

На 8 януари в салона на Женското просветно православно християнско дружество „Св. Мина“ бе изнесено второто коледно тържество. Дам-

ският хор при храма „Св. св. Кирил и Методий“, под ръководството на Невяна Драганова, изпълни: Отче наш, Слава во вишних Богу, Рождество Твое и специална концертна коледна програма. Прекрасната хорова програма, хубавите коледни разкази и стихотворения, подбрани от ръководителя на дружеството свещ. Михаил В. Стефанов и изпълнени от деца и хористката Мария Статева, затрогнаха слушателите, а хубавите коледни елхи в салоните и храма „Св. св. Кирил и Методий“ плениха децата. На всички деца от дружеството „Св. Мина“ бяха раздадени подаръци. Хубаво рождественско слово произнесе свещ. Михаил В. Стефанов.

Важно съобщение и предупреждение за сътрудниците и дописниците на ЦВ и ДК. — Твърде често машинописите на нашите сътрудници и дописници, които постъпват в редакциите ни, не отговарят на новите полиграфични изисквания, за да могат да бъдат приети за печат.

Напомняме поръчче на сътрудниците и дописниците ни, че изпращаните от тях машинописи трябва да отговарят безусловно на следните условия:

Да бъдат написани на пишуща машина с ясен шрифт през два интервала на едната страница на листа с тридесет реда на страница (по 57—60 знака); да се пише на бяла (не цветна) хартия; да се пише с черна (не синя) лента; да не се пише на блок пишуща машина; да се изпраща първия екземпляр на машинописа (не втория, писан с индиго); върху машинописа да няма поправки и добавки на ръка с молив или мастило (допустими са само буквени поправки).

Машинописи, които не отговарят на тези условия, ще бъдат давани за преписване от редакциите (ако изпратените материали по съдържание бъдат одобрени за поместване), като разносните за перписването (по 1.60 лв. на машинописна страница) ще бъдат задържани от хонорара на сътрудниците при изплащането му от касата на Синодалното книгоиздателство (без специално предварително уведомление за това).

Нов адрес на администрацията на ЦВ и ДК. — От 1 февруари 1956 службите на Синодалното книгоиздателство, включително администрацията на ЦВ и ДК, са преместени в бившето здание на Съюза на свещеническите братства в България, гр. София, ул. Св. София, 2, тел. 8-39-23.

Занапред всичко, което се отнася до Синодалното книгоиздателство и до администрацията на ЦВ и ДК, да се изпраща на този нов адрес.

Църквата „Св. Неделя“, гр. Ловеч, търси да закупи на добра цена всички течения на ЦВ, ведно с приложенията му, излезли до 1940 година. Предложенията да се отправят до свещеник Димитър Колев Петков, гр. Ловеч, ул. Дионисий Ловчански, 1.

СЪДЪРЖАНИЕ

1. Към широко подвижничество! — Д-р Ив. Г. Панчовски.
2. Марин Дринов като историк на Българската църква (По случай 50 години от смъртта му). — Ив. Дуйчев.
3. Освобождението на България. — Йото Нитов.
4. Тацит и свидетелството му за Христа. — Проф. Б. Пиперов.
5. Швейцарски лекар за значението на вярата и морала за здравето и лекуването на болестите.
6. Иван Сергеевич Аксаков (По повод седемдесет години от смъртта му). — Ст. Кръстев.
7. Художествен отдел: Зимна песен (стихотворение). — Ангел Спасов.
8. Официален отдел.
9. Нови книги.
10. Църковна и обществена летопис.